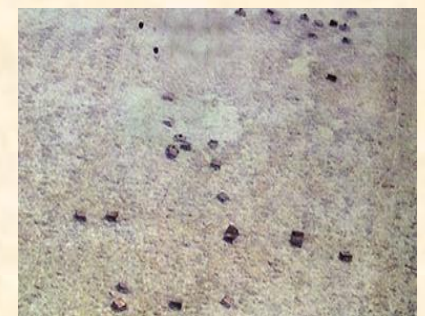

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 2/9 đến 8/9/2013)

- Trung Quốc tuyên bố sẵn sàng thúc đẩy COC trên Biển Đông
- Trung Quốc nhắc Mỹ về vai trò trong tranh chấp biển
- Philippines phát hiện 75 khối bê tông ở Bãi cạn Scarborough
- Philippines triệu đại sứ từ Trung Quốc về tham vấn
- Nhật Bản – Philippines phản đối sử dụng vũ lực trong tranh chấp biển
- Mỹ – Malaysia huấn luyện chung trên biển
- Việt Nam-Singapore hợp tác hỗ trợ cứu nạn tàu ngầm

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc sẵn sàng thúc đẩy COC trên Biển Đông. Phát biểu tại lễ khai mạc hội chợ thương mại ASEAN – Trung Quốc ở Nam Ninh hôm 3/9, thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường tuyên bố: “Trung Quốc luôn ủng hộ đàm phán giải quyết tranh chấp ở Biển Đông dựa trên cơ sở tôn trọng sự thật lịch sử và pháp luật quốc tế. Chính phủ Trung Quốc sẵn sàng đảm bảo việc tìm kiếm một giải pháp thích hợp thông qua tham vấn hữu nghị.” Theo ông Lý, các cuộc đàm phán tranh chấp chỉ nên thực hiện giữa các bên liên quan trực tiếp, đồng thời đó là chính sách lâu dài của Bắc Kinh nhằm duy trì quan hệ hữu nghị với các nước láng giềng ASEAN.

Trung Quốc bác bỏ cáo buộc của Philippines ở Biển Đông. Trước việc Philippines cáo buộc Trung Quốc thả các khối bê tông ngoài Bãi cạn Scarborough, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hồng Lỗi hôm 4/9 tuyên bố: “Những gì Philippines nói không đúng sự thật. Bãi Scarborough là lãnh thổ cố hữu của Trung

Quốc. Căn cứ tình hình hiện nay, tàu chính phủ Trung Quốc vẫn duy trì hoạt động tuần tra thường xuyên ở khu vực này. Đó là quyền và lợi ích hợp pháp của Trung Quốc.” **Trong cuộc họp báo hôm 5/9**, ông Hồng tuyên bố: “Nếu Philippines thực sự chú ý và quan tâm tới COC ở Biển Đông thì nên nghiêm túc tuân thủ DOC và tạo như điều kiện thuận lợi cho các cuộc đàm phán về COC và không gây ra các sự cố”.

+ Việt Nam:

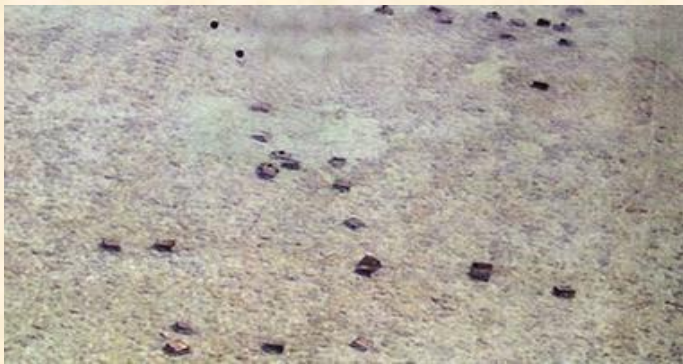
Xâm phạm vùng lãnh hải bị phạt tiền và trục xuất. Nghị định số 97/2013/NĐ-CP ban hành ngày 27/8/2013 của Chính phủ vừa được Thủ tướng ký ban hành nêu rõ hành vi xâm phạm vùng lãnh hải, vùng tiếp giáp lãnh hải, vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam nhằm nghiên cứu, tìm kiếm thăm dò dầu khí sẽ bị phạt từ 900 triệu đến 1 tỷ đồng. Cùng với mức phạt tiền này, còn có hình phạt bổ sung là trục xuất khỏi lãnh thổ Việt Nam đối người nước ngoài có hành vi vi phạm.

+ Philippines:

Philippines trấn an Trung Quốc về việc Mỹ tăng cường quân. Phát biểu với các phóng viên tại Trại Aguinaldo hôm 3/9, Bộ trưởng Quốc phòng Philippines Voltaire Gazmin nhấn mạnh sự hiện diện của quân đội Mỹ tại Philippines không trực tiếp nhằm vào Trung Quốc hay bất kỳ quốc gia nào khác: “Điều này là nhằm mục

đích để một quốc gia trở nên mạnh mẽ và có thể bảo vệ được chủ quyền lãnh thổ của mình”. Ngoài ra, ông Gazmin cũng cho biết căn cứ quân sự Subic chỉ là một trong những địa điểm mà Manila đề xuất để Washington D.C tiếp cận.

Philippines cáo buộc Trung Quốc xây dựng cấu trúc ở Scarborough. Trong phiên điều trần về ngân sách quốc phòng tại Quốc hội Philippines hôm 3/9, Bộ trưởng Quốc phòng nước này, ông Voltaire Gazmin cho hay Trung Quốc dường như đang chuẩn bị xây dựng một cấu trúc nào đó tại Bãi cạn Scarborough. Theo ông Gazmin, ngày 31/8, quân đội Philippines cũng phát hiện sự hiện diện 3 tàu tuần duyên Trung Quốc tại khu vực này.

Philippines phát hiện 75 khối bê tông ở Scarborough. Người phát ngôn Bộ Quốc phòng Philippines Peter Galvez hôm 4/9 cho biết qua hình ảnh chụp từ trên cao, họ đã phát hiện khoảng 75 cột bê tông do Trung Quốc dựng lên, nằm rải rác trên một khu vực rộng khoảng 2 hecta ở phía bắc Bãi cạn Scarborough: “Những cột bê tông đó có thể được sử dụng làm móng. Đây có thể là khởi đầu cho bất kỳ một dạng xây dựng nào.” Ông Galvez khẳng định rằng bất cứ

công trình xây dựng nào của Bắc Kinh tại Scarborough cũng sẽ vi phạm DOC.

Philippines phản đối Trung Quốc xây dựng trái phép ở Scarborough. Ngoại trưởng Philippines Albert del Rosario hôm 4/9 cho biết, chính phủ nước này sẽ gửi công hàm ngoại giao phản đối việc Trung Quốc xây dựng ở bãi cạn Scarborough. **Trả lời phỏng vấn** hãng Reuters tại Manila, ông Rosario cho biết: “Chúng tôi cho rằng Trung Quốc đang tìm cách đi trước COC. Bắc Kinh có một chương trình hành động mà họ đang cố gắng hoàn thành trước khi ngồi xuống đàm phán về COC. Nếu Philippines là mục tiêu của Trung Quốc hôm nay thì một quốc gia khác có thể sẽ trở thành mục tiêu ngày mai. Vì vậy điều này cần được xem xét như một vấn đề của khu vực.” Hôm 5/9, trong buổi điều trần về ngân sách cho Bộ Ngoại giao tại Hạ viện, ông Rosario cho biết, công hàm ngoại giao sẽ được gửi đến Bắc Kinh “trong vài ngày tới”. Theo ông Rosario, việc này sẽ được bổ sung vào hồ sơ vụ kiện Trung Quốc mà Tòa trọng tài Liên hiệp quốc đang xử lý.

Philippines triệu đại sứ từ Trung Quốc về tham vấn. Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Philippines ông Raul Hernandez hôm 5/9 cho biết Đại sứ nước này tại Trung Quốc Erlinda Basilio đã được chỉ thị trở về Manila sau khi Bộ Quốc phòng Philippines cáo buộc Trung Quốc đặt 75 khối bê tông tại Bãi đá ngầm Scarborough. Theo ông Hernandez, bà Basilio sẽ tham vấn cho các quan chức Chính phủ Philippines về cách đối phó với những hành động của Trung Quốc ở Bãi cạn Scarborough.

Quan hệ các nước

Mỹ-Malaysia huấn luyện chung trên biển.

Thủy thủ trên tàu tuần duyên USS Freedom hôm 4/9 bắt đầu chương trình đào tạo SEACAT 2013 với Hải quân Hoàng gia Malaysia. SEACAT bắt đầu khởi động tại căn cứ quân sự Changi, Singapore từ ngày 2/9 trong vòng hai tuần, nhấn mạnh việc chia sẻ thông tin và hợp tác đa phương giữa Mỹ với các nước Đông Nam Á.

Nhật Bản – Philippines phản đối sử dụng vũ lực trong tranh chấp biển.

Trong cuộc gặp tại trại Aguinaldo hôm 5/9, Bộ trưởng Quốc phòng Philippines Voltaire Gazmin và Bộ trưởng phụ trách các vấn đề lãnh thổ phía Bắc Nhật Bản Ichita Yamamoto đã thảo luận rất thẳng thắn về các tranh chấp lãnh thổ trên biển trong khu vực. Bộ trưởng Quốc phòng Philippines nhấn mạnh tất cả các bên liên quan đến tranh chấp trên biển Hoa Đông và Biển Đông đều cần thiết phải kiềm chế. Đồng thời, ông Gazmin cũng khẳng định Philippines sẽ tiếp tục giải quyết tranh chấp lãnh thổ ở Biển Đông thông qua tòa trọng tài Liên hiệp quốc về Luật Biển. Trong khi đó, ông Yamamoto khẳng định, Tokyo ủng hộ quan điểm giải quyết tranh chấp hòa bình của Philippines, nhất trí quan điểm phản đối mọi hành động sử dụng hoặc đe dọa sử dụng vũ lực nhằm thay đổi hiện trạng ở các vùng biển. “Chúng tôi cho rằng việc thiết lập một hệ thống luật pháp là hết sức quan trọng và chúng tôi cũng đồng ý rằng hai bên nên hợp tác với nhau

để tiếp tục gửi một thông điệp mạnh mẽ tới cộng đồng quốc tế.”

Trung Quốc nhắc Mỹ về vai trò trong tranh chấp biển.

Bên lề Hội nghị thượng đỉnh G20 tại Nga hôm 6/9, Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã có cuộc gặp với người đồng cấp Mỹ Barack Obama. Theo ông Tập, “Châu Á – Thái Bình Dương là một khu vực thể hiện lợi ích chung rõ rệt của Trung Quốc và Mỹ và phạm vi hợp tác song phương lớn hơn sự khác biệt.” Ông Tập Chủ tịch đã nhắc “Mỹ không nên đóng vai trò tiêu cực trong các vấn đề liên quan đến tranh chấp Biển Đông và nhóm đảo Senkaku, và cần đảm bảo chính sách tái cân bằng của Washington ở châu Á – Thái Bình Dương không làm tổn hại lợi ích cốt lõi của Trung Quốc”. Tổng thống Mỹ Obama hy vọng tất cả các bên giải quyết tranh chấp thông qua hòa giải ngoại giao và Washington sẵn sàng đóng góp vào việc này.

Việt Nam-Singapore hợp tác hỗ trợ cứu nạn tàu ngầm.

Trong khuôn khổ chuyến thăm Singapore bắt đầu từ 6/9, Đô đốc Nguyễn Văn Hiến, Tư lệnh Hải quân Nhân dân Việt Nam đã có cuộc gặp với Chuẩn Đô đốc Ng Chee Peng, Tư lệnh Hải quân Singapore. Sau cuộc gặp, hai bên đã ký kết hai văn bản thỏa thuận là Bản ghi nhớ về trao đổi thông tin liên quan hoạt động hàng hải phi quân sự giữa Hải quân Việt Nam và Hải quân Singapore; và Bản thỏa thuận giữa hai bên về hợp tác hỗ trợ cứu nạn tàu ngầm.

Phân tích và đánh giá

“Trung Quốc cần gì trong trật tự khu vực?” của *Robert A. Manning* và *James J. Przystup*. Để trả lời câu hỏi “mục đích cuối cùng của Mỹ tại châu Á là gì”, chúng ta có thể nói rằng mục đích của Mỹ tại châu Á là: duy trì một trật tự dựa trên luật lệ trong đó có quyền tự do tiếp cận các tài sản chung của toàn cầu. Chừng nào mà các bên có liên quan sẵn sàng và có thể góp phần thực thi một hệ thống như vậy, thì họ còn được chào đón như các đối tác. Tuy nhiên, sự công bằng không phải là điều mà Trung Quốc thiết lập. Liệu có sự công bằng không khi Trung Quốc nói rằng toàn bộ Biển Đông thuộc chủ quyền của họ với việc vẽ một đường chín đoạn mà không ai hiểu nổi? Liệu có sự công bằng không khi Trung Quốc yêu sách quần đảo Senkaku/Điếu Ngư với lý do Hiệp ước Shimonoseki 1895 là “một hiệp ước không công bằng”? (Có nước nào thua trận mà không phải ký một hiệp ước không công bằng?) Nói chính xác, Trung Quốc đang tìm kiếm sự ảnh hưởng lớn hơn trong quá trình định hình các luật lệ. Và điều này đang xảy ra, cho dù chúng ta còn chưa rõ về tốc độ cũng như quy mô của quá trình này. Nhưng trong những lĩnh vực mà chúng ta đang thật sự cần các luật lệ mới được thiết lập để quản lý, ví dụ như không gian mạng và không gian ngoài vũ trụ, đây là câu chuyện về huy động nguồn lực hơn là “chia sẻ quyền lực”. Nhưng để làm được như vậy, các quốc gia phải tự coi họ như một người quản lý trật tự thế giới và khu vực, vai trò mà các nước

Ấn Độ - Thái Bình Dương coi như một yếu tố có lợi cho khu vực và sẽ được chào đón tại đây. Cho đến thời điểm hiện tại, ở châu Á, Trung Quốc đang hành xử như một kẻ hung hăng, có thể nổi giận bất cứ thời điểm nào.

“Tính thống nhất của ASEAN đang bị thách thức?” của *William Choong*. Trong những năm qua, Biển Đông luôn là một vấn đề nóng bỏng. Và hiện tại, Malaysia đã khiến cho tình hình càng trở nên phức tạp hơn. Tháng trước, khi trả lời phỏng vấn tờ Bloomberg tại Brunei, Bộ trưởng Quốc phòng Malaysia Hishammuddin Hussein nói rằng hải quân Trung Quốc có thể tuần tra ngoài vùng biển Malaysia chừng nào mà Trung Quốc “không có ý định chiến tranh”. Ông này nói thêm rằng Malaysia và Trung Quốc đã xây dựng “một mức độ tin tưởng đủ lớn để hai bên không bị ảnh hưởng bởi các vấn đề chính trị hay tình cảm trong ngắn hạn”. Bên lề cuộc họp với các người đồng cấp của ASEAN và Mỹ, ông Hishammuddin nói rằng “các bạn có kẻ thù không có nghĩa kẻ thù của các bạn là kẻ thù của

chúng tôi.” Tuyên bố của ông chắc chắn sẽ khiến nhiều quốc gia Đông Nam Á phải suy nghĩ, tuy nhiên lại làm hài lòng phía Trung Quốc. Nếu tuyên bố của ông Hishammuddin được hiểu như lập trường chung của các quan chức cấp cao nhất của chính quyền Malaysia, thì nó đã thấy một sự thay đổi hoàn toàn trong cách tiếp cận của Malaysia tới vấn đề Biển Đông. Vào tháng 3/2009, ông Abdullah Badawi, người sau này là thủ tướng Malaysia, đã có chuyến thăm tới Đá Hoa Lau (Swallow Reef) nằm dưới sự kiểm soát của Malaysia tại Trường Sa để khẳng định yêu sách chủ quyền của Malaysia. Vào tháng 5 cũng trong năm này, Malaysia và Việt Nam đã cùng đệ trình một bản yêu sách chung lên Liên Hợp Quốc – động thái đã khiến Trung Quốc phản đối và lần đầu tiên Bắc Kinh chính thức đệ trình yêu sách chín đoạn trên Biển Đông. Nếu nhìn từ góc độ khác, tuyên bố của ông Hishammuddin có thể được hiểu đầy đủ nếu như xem xét vấn đề trong bối cảnh rộng lớn hơn đó là quan hệ giữa Trung Quốc và Malaysia. Trung Quốc hiện giờ là đối tác thương mại lớn nhất của Malaysia. So sánh với các bên tranh chấp khác, Malaysia có yêu sách tương đối khiêm tốn tại Biển Đông. So với Philippines - nước yêu sách tới 53 thực thể tại Biển Đông, Malaysia chỉ có yêu sách tới 12 thực thể tại đây. Chiến lược của Trung Quốc tới tranh chấp Biển Đông là cực kỳ rõ ràng: chia để trị các quốc gia ASEAN, và áp dụng chiến thuật “lát cắt xúc xích” dần dần cho đến khi tiếng nói của ASEAN gần như không còn trọng lượng. Và Trung Quốc có đủ lý do để chờ đợi, theo như câu nói của Đặng Tiểu Bình “giấu mình, chờ

thời”. Đây là một sự thật đáng buồn mà ASEAN không thể không đối mặt.

“Cột bê tông ở Scarborough: Nước cờ cao tay của Trung Quốc?” của *Carlyle A. Thayer*. Những bức ảnh được chụp từ trên không về các khối bê tông tại Bãi cạn Scarborough ngày 31/8 là một diễn biến mới tại Biển Đông. Đây rõ ràng là một hành động vi phạm nghiêm trọng tinh thần và từ ngữ của Tuyên bố ứng xử của các bên ở Biển Đông năm 2002. Hoạt động xây dựng của Trung Quốc diễn ra trước thềm Hội nghị Quan chức Cấp cao Trung Quốc – ASEAN lần thứ 6 và Hội nghị Nhóm Công tác Chung về Thực thi DOC lần thứ 9 tại Suzhou, tỉnh Jiangsu, dự kiến vào ngày 14-15/9. Có lẽ Trung Quốc chọn thời điểm cho quá trình xây dựng của mình ngay trước thời điểm tổ chức các hội nghị trên. Nếu Philippines phản đối quá gay gắt, Trung Quốc có thể hủy bỏ các cuộc đàm phán và nói rằng Manila đã vi phạm tinh thần của DOC. Hoặc Philippines sẽ không dám phản đối quá gay gắt bởi họ lo ngại rằng việc này sẽ gây ảnh hưởng tới các nước ASEAN, các quốc gia đang đặt rất nhiều kỳ vọng vào các vòng hội nghị sắp tới. Trung Quốc đang đi một nước cờ chính trị khá cao tay. Cho dù cuộc chơi này có diễn ra thế nào đi chăng nữa thì Trung Quốc vẫn sẽ được hưởng lợi do họ đang từng bước khẳng định quyền kiểm soát với Bãi cạn Scarborough. Trước mắt, Philippines chỉ có thể hy vọng vào Tuyên bố Tầm nhìn Chung được Philippines và Mỹ đưa ra vào ngày 22/8. Trong bản Tuyên bố Chung có điều khoản thiết lập một lực lượng chung “nhằm đảm bảo tự do hàng hải và cung

cấp các chương trình phòng thủ chung cho lãnh thổ có chủ quyền của mỗi quốc gia.” Đáng tiếc cho Manila đó là hành động của Trung Quốc diễn ra trước khi lực lượng chung này ra đời. Trong bất kỳ trường hợp nào, không có nhiều khả năng Mỹ sẽ chấp nhận việc sử dụng vũ lực để chống lại Trung Quốc. Và thực tế ba tàu bán quân sự của Trung Quốc vẫn đang đồn trú tại Bãi cạn Scarborough và cắt đứt con đường tiếp cận của ngư dân và hải quân Philippines tới khu vực này.

“Tranh chấp biển có thể dẫn đến chiến tranh Trung – Mỹ?” của *Mark Valencia*. Khả năng nổ ra một cuộc đụng độ trong tương lai gần giữa Mỹ và Trung Quốc là không cao. Tuy nhiên, không ai dám chắc được khi nào các xung đột sẽ “diễn ra một cách thực sự”, và nếu như vậy, các cuộc xung đột này sẽ diễn ra như thế nào và nguyên do là gì? Theo ông David Gompert - một nhân vật tình báo cấp cao của chính quyền Obama, Trung Quốc đặc biệt lo ngại về một cuộc chiến tranh kéo dài, và trong cuộc chiến đó, Mỹ với lực lượng quân đội có trang bị kỹ thuật vượt trội sẽ giành phần thắng. Do đó, quân đội Trung Quốc đang phát triển các kế hoạch và chiến thuật đánh phủ đầu, nhanh gọn để loại bỏ

các tàu sân bay, các căn cứ không quân, các mạng lưới chỉ huy và kiểm soát, bao gồm cả các vệ tinh của Mỹ. Trong khi quân đội Mỹ đưa ra kế hoạch “thế trận không –biển” để “nhằm làm tê liệt các đội quân như kẻ trên của Trung Quốc – đó là các bộ phóng tên lửa, các căn cứ không quân và tàu ngầm, và các trung tâm chỉ huy và kiểm soát trước khi những hệ thống này được khởi động.” Theo ông Gompert, hệ quả là tình trạng “bất ổn trầm trọng” giữa hai bên sẽ ngày càng tăng lên. Điều chúng ta cần bây giờ là một thỏa thuận về một số hướng dẫn mà các bên sẽ tự nguyện tuân thủ cho các hoạt động quân sự và thu thập tình báo tại các vùng EEZ và về định nghĩa những gì được làm và không được làm tại đây. Bản hướng dẫn này sẽ cung cấp chỉ dẫn về các hành xử thân thiện (và cả không thân thiện) và giúp các bên tránh khỏi những sự cố không cần thiết mà không cần thiết phải cấm bất kỳ một hoạt động nào. Một nhóm các chuyên gia quốc tế, dưới sự tài trợ của Quỹ Nghiên cứu Chính sách Đại dương của Nhật, đã đề xuất những hướng dẫn cụ thể. Trong bản hướng dẫn này có một số điều rất phù hợp nhằm giúp tránh căng thẳng Mỹ - Trung như tuân thủ một cách chặt chẽ trong việc chỉ sử dụng đại dương cho những mục đích hòa bình, không đe dọa hoặc sử dụng vũ lực, cũng như không có các hành động khiêu khích như thu thập thông tin nhằm phục vụ cho mục đích sử dụng vũ lực chống lại các quốc gia ven biển, hoặc can thiệp bằng hệ thống hải quân điện tử./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp